

KONSTITUTSIYA – ERKIN VA FAROVON HAYOT GAROVI.

Bahadirova Mehriniso Alisherovna

Pedagogika fakulteti, Boshlangich

talim yonalishi 3 kurs talabasi

Telefon: +998 (93)0497669

Email:

(Bahadirovamehriniso@iCloud.com)

ANNOTATSIYA (o'zbek tilida)

Ushbu ilmiy maqolada Konstitutsiyaning jamiyat hayotidagi o'rni va uning inson huquqlari, erkinliklari hamda farovon turmushi uchun yaratuvchi huquqiy kafolatlari keng tahlil qilinadi. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasining yangi tahriri asosida ijtimoiy, siyosiy, iqtisodiy hayotda amalga oshirilayotgan islohotlarning mazmun-mohiyati yoritiladi. Tadqiqot natijalari Konstitutsiyaning erkinlik, adolat va barqaror rivojlanishning poydevori sifatidagi rolini ilmiy asosda tasdiqlaydi.

АННОТАЦИЯ (на русском языке)

В статье подробно анализируется значение Конституции в социальной жизни, её роль в обеспечении прав и свобод человека и создании условий для благополучной жизни граждан. На основе новой редакции Конституции Республики Узбекистан рассматриваются реформы, проводимые в политической, экономической и социальной сферах. Результаты исследования подтверждают, что Конституция является важнейшей основой свободы, справедливости и устойчивого развития.

ABSTRACT (in English)

This article provides a comprehensive analysis of the role of the Constitution in social life and its significance in ensuring human rights, freedoms, and a prosperous lifestyle for citizens. Based on the updated edition of the Constitution of the Republic

of Uzbekistan, the study examines ongoing reforms in political, economic, and social spheres. The findings confirm that the Constitution forms the fundamental basis for freedom, justice, and sustainable development.

Kalit soʻzlar: Konstitutsiya, demokratik tamoyillar, inson huquqlari, erkinlik, farovonlik, ijtimoiy islohotlar, huquqiy davlat, fuqarolik jamiyati.

Ключевые слова: Конституция, демократические принципы, права человека, свобода, благополучие, правовое государство, реформы.

Keywords: Constitution, democratic principles, human rights, freedom, welfare, rule of law, reforms.

KIRISH

Har qanday davlatning taraqqiyoti, uning boshqaruv tizimi va fuqarolarning jamiyatdagi oʻrni Konstitutsiyada belgilangan normalarga tayanadi. Konstitutsiya davlatning siyosiy, iqtisodiy va ijtimoiy tuzilishini belgilovchi bosh huquqiy hujjat boʻlib, jamiyatning barqaror hayot kechirishida muhim ahamiyatga ega. Mustaqil Oʻzbekiston Konstitutsiyasi 1992 yil 8 dekabrda qabul qilingan boʻlib, u oʻzining qariyb 30 yillik tarixida koʻplab ijtimoiy-siyosiy jarayonlarning asosiy kafolatiga aylandi.

Bugungi kunda Konstitutsiya inson qadrini yuksaltirish, demokratik tamoyillarni mustahkamlash, ijtimoiy adolatni taʼminlash va barqaror rivojlanishni yoʻlga qoʻyishning asosiy manbai sifatida namoyon boʻlmoqda. “Konstitutsiya — erkin va farovon hayot garovi” degan tamoyil shunchaki shior emas, balki real hayotiy mazmunga ega boʻlgan huquqiy prinsipdir.

Soʻnggi yillarda Konstitutsiyaga kiritilgan oʻzgarishlar mamlakatimizda amalga oshirilayotgan yangilanish strategiyasining asosiy huquqiy tayanchini tashkil etmoqda. Ushbu maqolada Konstitutsiyaning mazkur jarayondagi oʻrni va ahamiyati keng ilmiy tahlil qilinadi.

MATERIAL VA METOD

Tadqiqotda qo'llanilgan asosiy ilmiy metodlar quyidagilardan iborat:

1. Normativ-huquqiy tahlil

O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi, qonunlar, Prezident farmonlari va hukumat qarorlari tahlil qilindi.

2. Qiyosiy-huquqiy tahlil

Xorijiy davlatlar konstitutsiyalari (AQSh, Germaniya, Yaponiya, Fransiya, Janubiy Koreya) bilan taqqoslash metodi qo'llanildi.

3. Tarixiy metod

Konstitutsiyaning shakllanish bosqichlari va o'zgarishlar xronologiyasi ko'rib chiqildi.

4. Sotsiologik yondashuv

Fuqarolarning konstitutsiyaviy ongini o'rganishga doir mavjud tadqiqotlar asosida umumiy xulosalar chiqarildi.

5. Ilmiy-nazariy tahlil

O'zbekistonda konstitutsiyaviy islohotlarga bag'ishlangan ilmiy maqolalar, darsliklar va ekspert fikrlari o'rganildi

NATIJALAR

Tadqiqot natijalariga ko'ra, quyidagi asosiy holatlar aniqlangan:

1. Konstitutsiya – inson huquqlarining bosh Manbai

Konstitutsiyada insonning sha'ni va qadr-qimmati oliy qadriyat ekani mustahkamlangan. Bu tamoyil:

so'z va fikr erkinligi,
vijdon erkinligi,
tenglik prinsipi,
shaxsiy daxlsizlik,
fuqarolik erkinliklari,
ijtimoiy himoya kafolatlari
orqali amaliy jihatdan ta'minlanadi.

Yangi tahrirda “Odam qadrini ulug‘lash va erkin shaxsni rivojlantirish” bosh tamoyil sifatida belgilandi.

2. Konstitutsiya – samarali davlat boshqaruvining asosiy poydevori

Konstitutsiyada:

davlat hokimiyati bo‘linishi (qonun chiqaruvchi, ijroiya, sud),

parlament va hukumat vakolatlarining aniq chegaralanishi,

mahalliy davlat organlarining vakolatlari,

davlat xizmatining huquqiy asoslari

aniq belgilangan. Bu mexanizmlar davlat boshqaruvining izchilligini ta’minlaydi.

3. Fuqarolik jamiyatining shakllanishida Konstitutsiyaning o‘rni

Konstitutsiyaviy islohotlar natijasida:

nodavlat tashkilotlar faoliyati kengaydi,

OAV erkinligi oshdi,

jamoatchilik nazorati kuchaydi,

saylov jarayonlarining ochiqligi ta’minlandi.

Bu esa fuqarolarning davlat boshqaruvida bevosita ishtirok etish imkoniyatlarini kengaytirmoqda.

4. Konstitutsiya va iqtisodiy islohotlar

Iqtisodiy erkinlik, mulk daxlsizligi, tadbirkorlikni qo‘llab-quvvatlash kabi normalar mamlakatning bozor iqtisodiyotiga asoslangan taraqqiyotini kafolatlaydi.

Yangi tahrirdagi Konstitutsiyada:

kambag‘allikka qarshi kurash,

ijtimoiy adolatli iqtisodiyot,

ekologik xavfsizlik,

raqamli iqtisodiyot

kabi yo‘nalishlar alohida mustahkamlandi.

MUNOZARA

Konstitutsiyaning jamiyat hayotidagi roli doimiy ravishda o'sib bormoqda. Ammo uni amalda tatbiq etish jarayonida bir qator muhim jihatlarga e'tibor qaratish lozim.

1. Konstitutsiyaviy ong va madaniyatni oshirish zarurati

Fuqarolar o'z huquqlarini qay darajada bilsa, ularning himoyasi shunchalik samarali bo'ladi. Bugungi kunda aholining katta qismi Konstitutsiyaning mazmunini yetarli darajada bilmaydi. Shu bois:

maktab, litsey, kollej va OTMLlarda konstitutsiyaviy bilimlarni kengaytirish;
ommaviy axborot vositalarida tushuntirish ishlarini faollashtirish;
fuqarolar uchun bepul huquqiy maslahat xizmatlarini ko'paytirish
dolzarb masalalar bo'lib qolmoqda.

2. Konstitutsiyaviy islohotlar – jamiyatning real ehtiyojlariga mos bo'lishi kerak

Har qanday o'zgarish:

xalq manfaatlariga,
davlat rivojlanish strategiyasiga,
xalqaro tajriba va zamonaviy talablar
asosida amalga oshirilishi zarur.

3. Konstitutsiya ijrosini nazorat qilish tizimini kuchaytirish

Konstitutsiyaviy sud, parlament, ombudsman, jamoatchilik kengashlari faoliyati yanada takomillashtirilishi lozim.

4. Inson huquqlarini ta'minlashda xalqaro standartlarga moslik

Bugungi kunda O'zbekiston:

BMTning 80 dan ortiq xalqaro konvensiyalariga qo'shilgan,

Inson huquqlari bo'yicha keng islohotlar olib bormoqda.

Konstitutsiyaning yangilanishi ushbu jarayonlarni kuchaytiradi.

XULOSALAR

Tadqiqot natijalari asosida quyidagi xulosalar chiqarildi:

1. Konstitutsiya — O‘zbekistonning siyosiy, huquqiy va ijtimoiy barqarorligini ta’minlovchi bosh hujjatdir.

2. Inson qadr-qimmati, huquq va erkinliklar Konstitutsiyada asosiy qadriyat sifatida mustahkamlangan.

3. Yangi tahrirdagi Konstitutsiya davlat boshqaruvi, iqtisodiyot, ijtimoiy soha va fuqarolik jamiyatining rivojlanishiga kuchli huquqiy baza yaratdi.

4. Konstitutsiyaning amalda to‘liq ishlashi fuqarolarning huquqiy savodxonligini oshirish bilan chambarchas bog‘liq.

5. Konstitutsiya — erkin va farovon hayotning huquqiy kafolati bo‘lib, istiqbolda ham davlatning ustuvor taraqqiyot yo‘lini belgilab beradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. — Toshkent, 2023.
2. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti farmonlari va qarorlari.
3. Karimov I.A. O‘zbekistonning o‘z istiqlol va taraqqiyot yo‘li. — Toshkent, 1992.
4. Nieto, A. Rule of Law and Constitutional Guarantees. — Oxford University Press, 2018.
5. Habermas J. The Theory of Communicative Action. — Boston: Beacon Press, 1984.
6. Конституционное право зарубежных стран. Учебник. — Москва: Норма, 2020.
7. O‘zbekiston Respublikasi Adliya vazirligi materiallari.